

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף יד

למדנו במשנה - רבי שמעון מכשיר בהילוך: רבי שמעון סובר שמחשבת 'שלא לשמו' אינה פוסלת ב'הולכה', בגלל שהולכה זו עבודה שאפשר לבטל אותה. והיינו אם שוחט סמוך למזבח שיכול לעשות זריקה בלי הולכה.

א"ר שמעון בן לקיש: רבי שמעון מודה בחטאות הפנימיות שנותנים את דמם על המבח הפנימי שבהיכל, שמחשבה פוסלת בהולכה שלהם. בגלל שאי אפשר לבטל את ההולכה, כי חייבים לשחוט אותם בעזרה ולהוליך את דמם לתוך ההיכל.

קושיא: והאמר רבי שמעון כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול: קרבן שאינו קרב על מזבח החיצון אין חייבים עליו משום פיגול. ואם כן אין חייבים משום פיגול על חטאות הפנימיות. ואם אין חייבים משום פיגול, זאת אומרת שמחשבת 'שלא לשמו' אינה פוסלת בהם כלל. ומדוע אמר ריש לקיש ש'שלא לשמו' פסול בהם אפילו בהולכה?

תירוץ: א"ר יוסי ברבי חנינא מודה היה לפסול מקל וחומר: רבי שמעון סובר שאין 'מחשבת פיגול' בחטאות חיצוניות, אבל כן יש בהם 'מחשבת פסול'. כלומר החושב לאכול אותם חוץ לזמן שלהם, אין בזה פיגול שחייבים עליו כרת, אבל זה כן פוסל אותם. את זה שהן נפסלות הוא לומד מקל וחומר משלמים.

אם מחשבת 'שלא לשמן' שהוכשרה בשלמים ואינה פוסלת אותם, בכל אופן פוסלת בחטאת. אם כן מחשבת 'חוץ לזמנו' שפוסלת בשלמים אינו דין שתפסול בחטאות!?

ואשכחן חוץ לזמנו חוץ למקומו מנלן? מצאנו מקור לכך שמחשבת 'חוץ לזמנו' פוסלת בחטאות החיצוניות, אך מניין שגם מחשבת 'חוץ למקומו' פוסלת בהן?

אי מחוץ לזמנו וכו': אם נרצה ללמוד זאת בדרך של 'במה מצינו' מ'חוץ לזמנו' שפסול בהן. יש לדחות. מה 'לחוץ לזמנו' שכן חייב כרת על אכילתו, מה שאין כן ב'חוץ למקומו' שלא חייב כרת.

ואם נרצה ללמוד מ'שלא לשמה' בקל וחומר משלמים כנ"ל (שלא שלמה לא פוסל בשלמים ובכל אופן פוסל בחטאות החיצונות, אם כן קל וחומר שחוץ למקומו שפוסל בשלמים שיפסול גם בחטאות החיצונות). יש לדחות. פסול שלא לשמה נוהג גם בזמן שהיה מותר להקריב ב'במות', מה שאין כן 'חוץ למקומו' שאינו נוהג בזמן הבמות (שהרי בזמן הבמות היה מותר להקריב בכל מקום).

תירוץ: שלא לשמן במאי נוהג? בפסח וחטאת. פסח וחטאת בבמה לא קרבו! הרי כל הפסול של 'שלא לשמה' נוהג רק בפסח וחטאת, אך פסח וחטאת כלל לא קרבות בבמה. ולכן אי אפשר לדחות את הקל וחומר שפסול 'שלא לשמה' היה נוהג בבמה, כי באמת הוא לא היה נוהג בה. ואם כן מהקל וחומר הזה אנו לומדים למחשבת חוץ למקומו שפוסלת בחטאות החיצוניות.

ואיבעית אימא: באמת לומדים את חוץ למקומו מחוץ לזמנו. אבל לא לומדים אותו מחוץ לזמנו בדרך של 'במה מצינו' שאת זה פרכנו למעלה. אלא לומדים אותו בדרך של היקש.

הפסוק הקיש את שניהם ביחד זה לזה. כתוב "ואם האכול יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה, המקריב אותו לא יחשב פיגול יהיה" החלק הראשון של הפסוק "ואם האכול יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה" מדבר על חוץ לזמנו, והחלק השני של הפסוק "המקריב אותו לא יחשב פיגול יהיה" מדבר על חוץ למקומו. (כי כבר למדנו בתחילת הפסוק על 'פיגול' שהוא חוץ לזמנו, אלא בהכרח שחלק השני של הפסוק בא ללמד על חוץ למקומו).

*

אמר רבא אם תימצי לומר: אם תאמר שרבי שמעון סובר כמו בנו רבי אלעזר, ש'בין האולם ולמזבח צפון'. כלומר הדין הוא שצריך לשחוט את הקרבנות בצד צפון, רבי אלעזר סובר שגם החלק שבעזרה בין המזבח לפתח האולם נחשב ל'צפון'. אם כן אפשר לשחוט את החטאות הפנימיות סמוך לפתח האולם. ואם כן

אין מחשבת פסול מועילה בהולכת חטאות הפנימיות בעזרה, כי אפשר לבטל אותה. אלא היא מועילה רק מפתח האולם ולפנים.

ואם תמצוי לומר סבר לה כרבי יהודה: ואם תאמר שהוא סובר גם כרבי יהודה שאמר רצפת העזרה שבין המזבח ולאולם מקודשת בקדושת המזבח (כי שלמה המלך קידש אותה, כשהקריב הרבה קרבנות ולא היה מקום על המזבח, הוא הקריבם על רצפת העזרה בין האולם ולמזבח).

אם כן כשמוליכים את הבזיכין של לחם הפנים הנמצא בהיכל, להקרבה על המזבח החיצון (שהקרבת הבזיכין מתירה את הלחם כמו דם שמתיר את הבשר, ואם כן ההולכה להקטרה היא 'עבודה' שמחשבת פסול פוסלת בה), אין מועילה מחשבת פסול ב'הולכה' בתוך ההיכל, כי ניתן להעמיד את השולחן לחם הפנים קרוב לפתח ההיכל. וגם היא לא מועילה מפתח האולם עד המזבח, כי ניתן להקטיר אותם על רצפת העזרה מיד ביציאה מהאולם. והיא מועילה לפסול רק מפתח ההיכל עד פתח האולם לעזרה.

ואם תמצוי לומר סבר קדושת היכל ואולם חדא היא: ואם הוא סובר שקדושת האולם וההיכל היא אותה קדושה, אם כן גם בהולכה בשטח האולם לא מועילה מחשבת פסול, כי ניתן להעמיד את השולחן עד פתח האולם. אבל היא כן מועילה רק בעובי הפתח של האולם עצמו, שהיה בעובי חמש אמות.

ואם תמצוי לומר תוך הפתח כלפנים: ואם הוא סובר שעובי הפתח של האולם נחשב כתוך האולם, אם כן ניתן להעמיד את השולחן בחלל הפתח עד קו סוף הפתח צמוד לעזרה. ואז אין לנו שום הולכה שאי אפשר לבטל אותה, חוץ מהושטת היד של הכהן מהפתח לרצפת העזרה. ואם יחשוב בהושטה הזו, יפסול את הלחם.

ואם תמצוי לומר סבר הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה: ואם הוא סובר ש'הולכה' שנעשית ביד בלבד בלי הליכה ברגל, אינה נחשבת 'הולכה'. אם כן אין מחשבה פוסלת כלל בהולכת בזיכי הלבונה, כי כל ההולכה שלהם יכולה להתבטל.

*

אמר ליה אב"י לאמוריה דרב חסדא - בעי מיניה מרב חסדא הולכה בזר מהו? האם זר כשר לעשותה?

אמר ליה - כשרה, ומקרא מסייעני "וישחטו את הפסח ויזרקו הכהנים את הדם מידם והלויים מפשיטים": משמע שהכהנים לקחו את המזרק מהיד של השוחטים וזרקו את הדם. והרי שחיטה כשרה בזר, אם כן בהכרח מדובר שלאחר השחיטה הכהנים קבלו את הדם (כי קבלה כשרה רק בכהן), ומסרו את המזרק לשוחט הזר, והשוחט הוליך אותו אל הכהן, והכהן זרק את הדם. מוכח שהולכה כשרה בזר. **קושיא:** מתיב רב ששת זר ... בהולכה ... פסול וכו' תיובתא!

קושיא: והא רב חסדא קרא קאמר! תירוץ: דעביד מעשה איצטבא: ביאור הפסוק כך. הזרים ששחטו לא הוליכו את הדם, אלא הכהנים שקיבלו את הדם הניחו אותו ביד הזרים כמו שמניחים על גבי איצטבא (= עמוד של אבן), ואח"כ הכהנים לקחו מידם את הדם והוליכו אותו וזרקוהו על המזבח.

*

רבה ורב יוסף דאמרי תרויהו: דין הולכה בזר תלוי במחלוקת רבי שמעון ורבנן, לרבי שמעון הסובר 'עבודה שאפשר לבטלה אינה עבודה' ואין מחשבה פוסלת אותה, הרי שהולכה כשרה בזר, ולדעת רבנן שהולכה היא עבודה שאי אפשר לבטלה ומחשבה פוסלת בה, הרי שהולכה פסולה בזר.

קושיא: א"ל אביי: והרי שחיטה היא עבודה שאי אפשר לבטלה ובכל זאת כשרה בזר, נמצא שפסול עבודה בזר לא תלוי בדבר זה, ואם כן אין הכרח שלדעת רבנן הולכה בזר תהיה פסולה בגלל שהיא נחשבת לעבודה שאי אפשר לבטלה.

תירוץ: א"ל שחיטה לאו עבודה היא: שחיטה אינה 'עבודה', שהרי כל הפסולים כשרים לשחוט, אבל דבר שהוא 'עבודה' ואי אפשר לבטלה פסול בזר, ולכן הולכה שהיא 'עבודה' ואי אפשר לבטלה לדעת חכמים פסולה בזר.

קושיא: ולא? וכי שחיטה אינה 'עבודה'? והאמר ר' זירא אמר רב, שחיטת פרה אדומה בזר פסולה, ואמר רב עלה, "אלעזר" ו"חוקה" כתיב בה: כלומר רב הסביר את דבריו, ששיטתה פסולה בזר כיון שנאמר בה לגבי שחיטתה "וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל מַחוּץ לַמִּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו", וכן נאמר בה "זאת חַקֵּת הַתּוֹרָה", ובכל מקום שנאמר "חוקה" הכוונה שזה מעכב, נמצא ששחיטת פרה אדומה כשרה רק בכהן, וא"כ מוכח ששחיטה היא 'עבודה'.

תירוץ: שאני פרה דקדשי בדק הבית היא: פרה אדומה היא לא 'קדשי מזבח' אלא 'קדשי בדק הבית', דהיינו שיש בה קדושת דמים בלבד כמו דבר שהוקדש לבדק הבית ואינה קדושה בקדושת הגוף (שהרי לא מקריבים אותה על המזבח), וא"כ בהכרח שהטעם שזר פסול לשחוט אותה הוא לא בגלל ששחיטתה היא 'עבודה', שהרי לא שייך בקדשי בדק הבית 'עבודה', אלא זו גזירת הכתוב, אבל בקדשי מזבח ששייך בהם עבודות אין השחיטה נחשבת ל'עבודה'.

קושיא: ולאו כל דכן הוא? קדשי בדק הבית הוא עבודה, קדשי מזבח לאו עבודה היא? וכי אין כאן 'כל שכן'? והרי אם בקדשי בדק הבית שחיטה היא 'עבודה', וכי שחיטה בקדשי מזבח אינה 'עבודה'? (- כלומר אמנם שחיטת פרה אדומה אינה 'עבודה' לגבי קדשי מזבח, אבל היא כן נחשבת 'עבודה' לגבי קדשי בדק הבית, וא"כ כל שכן ששחיטה בקדשי מזבח נחשבת ל'עבודה').

תירוץ: אמר רב שישא בריה דרב אידי: שחיטת פרה אדומה דומה לראיית נגעים שהיא אינה עבודה ובכל זאת רק כהן יכול לראות נגעים, וכמו כן שחיטת פרה אדומה אינה עבודה למרות שרק כהן יכול לשחוט אותה.

קושיא: והרי הולכת אברים לכבש: שהיא עבודה שאפשר לבטלה, לפי הוא יכול להפשיט את עורה ולנתח את אבריה סמוך למזבח, ובכל זאת היא פסולה בזר, שנאמר "וְהַקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ", ואמר מר ש"והקריב" זו הולכת אברים לכבש.

תירוץ: היכא דגלי גלי, והיכא דלא גלי לא גלי: לגבי הולכה שגילה לנו הפסוק שצריך בה כהן, אכן צריך בה כהן, אבל לגבי הולכת הדם שהפסוק לא גילה לנו שצריך כהן, הרי שלדעת רבי שמעון שאפשר לבטלה, כשרה בזר.

קושיא: ולאו כל דכן הוא? ומה הולכת אברים לכבש דלא מעכבא כפרה בעיא כהונה, הולכת דם דמעכבא כפרה [לא כ"ש]?! (מבעיא) [קשיא]: וכי אין כאן 'כל שכן'? אם להולכת אברים לכבש שאינה מעכבת את הכפרה צריך כהן, כל שכן שלהולכת הדם שזוהי עבודה שמעכבת את הכפרה צריך כהן ואפילו לרבי שמעון הסובר שזוהי עבודה שאפשר לבטלה. מסכמת הגמ' שאכן נשאר קשה מדוע רבה ורב יוסף אמרו שלדעת ר"ש הולכה כשרה בזר לפי שאפשר לבטלה.

איתמר [נמין] אמר עולא א"ר אלעזר, הולכה בזר פסולה אפילו לרבי שמעון: הסובר שמחשבה לא פוסלת בהולכה לפי שאפשר לבטלה ואין היתר הקרבן תלוי בה, אבל למרות זאת היא 'עבודה' ופסולה בזר.

*

איבעיא להו: אם הוליך את הדם למזבח שלא ברגליו, אלא נשאר עומד במקומו והושיט את ידו וקירב את הדם למזבח, האם זה נחשב ל'הולכה' ואם חשב בה מחשבת פסול או אם הוליכה זר נפסל הקרבן, או שאין זו 'הולכה' ולא פוסלת בה מחשבה או זר.

ת"ש: למדנו בכרייתא - כהן שעבד בישיבה, או שעבד ביד שמאל, עבודתו פסולה (- מדובר בהולכה וזריקה). משמע שהפסול הוא בגלל שהוא 'יושב', אבל אם הוא עמד בדומה ל'יושב' דהיינו שעמד במקומו והושיט את הדם למזבח, ההולכה כשרה, כיון שהוא לא ישב אלא עמד.

דחיית הראיה: דלמא יושב דקשייף מישף, עומד דומיא דיושב דנייד פורתא: יתכן שכוונת הכרייתא 'יושב' שהוא ישב וגרר את עצמו לצד המזבח, ועבודתו פסולה, וא"כ תדייק מכך שאם הוא עמד בדומה ל'יושב' דהיינו שעמד וגרר את עצמו ע"י ששפשף את רגליו בקרקע עבודתו כשרה, כיון שהלך מעט, אבל אם עמד ממש ולא זז עבודתו פסולה.

ת"ש שחט ישראל וכו': למדנו במשנה במס' פסחים העוסקת בסדר הקרבת קרבן פסח, שהדרך לעשותו היתה שישראל שוחט וכהן מקבל את דמו, והכהנים היו עומדים בשורות ממקום השחיטה עד מקום המזבח, וכל כהן העביר את הדם לחבירו עד שהדם הגיע למזבח. נמצא שהולכה שלא ברגליו כשרה.

דחיית הראיה: התם נמי דניידי פורתא: גם שם מדובר שכל כהן זז מעט ברגליו, וא"כ ההולכה נעשתה ברגליו.

שאלה: ומאי קמ"ל? א"כ מה המשנה שם באה להשמיע לנו?

תשובה: ברוב עם הדרת מלך: שיש עניין לעשות את המצוה ברוב עם, ולכן כ"כ הרבה כהנים עסקו בהקרבת קרבן פסח.

ת"ש קבל הכשר ונתן לפסול יחזיר לכשר: למדנו במשנה לקמן (ל.ב.) - אם כהן כשר קיבל את הדם לתוך הכלי, ואח"כ הושיט את הכלי לאדם פסול שעמד יותר קרוב למזבח, יחזיר הפסול את הכלי לכהן הכשר שעומד מאחוריו, והכהן הכשר יוליך אותו למזבח. נמצא שהולכה שלא ברגליו אינה נחשבת להולכה, משום שאם הושטה ביד היתה נחשבת הולכה ואין צורך להוליך דווקא ברגל, למה אין הכשר יכול להתקדם ולקחת את הכלי מהפסול ולהוליכו ממקומו של הפסול אל המזבח, והרי כבר הושיט הכשר את הדם עד למקומו של הפסול, אלא בהכרח שאותה הושטה שהושיט הכשר את הדם בידו אל הפסול לא נחשבת להולכה משום שלא נעשתה ברגל.

דחיית הראיה: אימא יחזור הכשר ויקבלה: תגרוס במשנה שיחזור הכשר ויקח את הכלי מידו של הפסול, כי ההושטה שהושיט הכהן הכשר את הכלי אל הפסול נחשבת הולכה. (מדובר שהפסול לא מושיט את הדם אל הכשר אלא רק מחזיק את הכלי בידו, והכשר לוקח ממנו את הכלי).

*